

Takdim

Feridun M. Emecen

Ali Akyıldız

Emrah Safa Gürkan

Editörler

Tarihi antik çağlara kadar uzanan İstanbul'un en az çalışılmış dönemi her halde Osmanlı egemenliğinde geçen asırlardır. Roma, Bizans ve Cumhuriyet dönemleriyle ilgili çalışmaların aksine, özellikle bu döneme ışık tutan verilerin nisbî zenginliği düşünüldüğünde 469 yıllık Osmanlı hakimiyetinin hâlâ ciddî anlamda hak ettiği akademik ilgiyi göremediği ifade edilebilir.

Osmanlı İstanbul'unun tarihini sadece siyasî değil, iktisadî, sosyal, kültürel ve sanatsal açılardan da ortaya koymayı kendisine misyon edinmiş olan İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, bu amaçla bilimsel çerçevede pek çok sempozyum, panel ve seminer düzenlemektedir. Bu faaliyetlerin en önemlisi ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle 2013 yılından itibaren her sene Mayıs ayının son haftasında düzenlenen Uluslararası Osmanlı İstanbulu Sempozyumu'dur. İlk üç sempozyumun tebliğleri *Osmanlı İstanbulu I*, *Osmanlı İstanbulu II* ve *Osmanlı İstanbulu III* başlığı altında İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi tarafından yayımlanmış ve böylece İstanbul üzerine hatırı sayılır bir külliyat ortaya çıkmıştır.

Elinizdeki kitap Türkiye ve dünyanın önde gelen üniversitelelerinden bilim adamlarının katılımıyla 20-22 Mayıs 2016 tarihlerinde İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Altunizade Kampüsü'nde düzenlenen dördüncü sempozyumda sunulan bildiriler arasından seçilmiş ilmî makalelerden oluşmaktadır. Kitabın son kısmında, Mehmet Güntekin'in başkanlığı altında Ersu Pekin, İncila Bertuğ ve Fikret Karakaya'nın konuşmacı olarak katılımıyla gerçekleşen "İstanbul'da Musiki, Musikide İstanbul" başlıklı kapanış oturumu metinleri yer almaktadır.

Osmanlı İstanbulu'nu birçok açıdan ele alan makalelerde şehre damga vuran imar politikaları; Tersane Zindanı, Galata Köprüsü ve Ayasofya türbeleri gibi yapıların serencamı; Galata, Eminönü, Üsküdar, Ortaköy, Hasköy, Fener gibi çeşitli semtlerindeki mimarî, sosyal ve ekonomik değişiklikler, şehri kasıp kavuran isyanlar, diplomatik ilişkiler, başkent in Osmanlı siyaset literatüründeki değişen imajı ve bir idari merkez olarak Şam ile karşılaştırılması, Erdel elçisinin İstanbul'daki sarayı, İstanbul Limanı'nın inşası, şehirde işlenen suçlar ve cezaları, Hristiyanlarla Müslümanlar'ı uzlaştıracak yeni bir din bulma uğraşındaki bir diplomasi simsarının ilginç hikâyesi, Osmanlı kaynaklarının ışık tutmadığı bir konu olan 16. yüzyıl İstanbul'daki casusluk faaliyetleri, 20. yüzyılın başlarında kurulan İtalyan bankası *Società Commerciale d'Oriente*'nin faaliyetleri, 17. yüzyılda Galata'da ticaret yapan Müslüman tüccarlar, 18. yüzyılda humbara imalatı ve Baruthane'deki Küçük Demir Fabrikası, incelenen konular arasındadır.

Bunların yanı sıra kitapta birçok edebi esere konu olmuş olan İstanbul'un güzelliklerinin edebiyata ve ressamların tuvallerine yansımaları ile şehirdeki edebî faaliyetler ile ilgili yazılar da bulunmaktadır. Bestekâr Hacı Ârif Bey ve Abdürrezzak Abdi gibi önemli sanatçılar; ayrıca, kültürlerin kesişme noktasında bulunan ve uzun tarihi içerisinde doğu ve batıdan pek çok seyyaha ev sahipliği yapan bu güzel şehre gelen ziyaretçilerin geride bıraktıkları not, günlük ve seyahatnameler; Iraklı bir âlim olan Mahmud Alusi, Siyam Prensi, Macar Türkofilleri ve Katolik misyonerlerin İstanbul gözlemleri bu kabil makale konuları arasındadır.

Makaleler arasında Osmanlı idaresi altında yaşayana gayrimüslim nüfusun durumuyla ilgili konular da yer almaktadır. Zira Osmanlı egemenliği şehre bir İslâm damgası vurduysa da, şehir nüfusunun önemli bir kısmını gayrimüslimler oluşturmaktadır. Kitapta onlarla ilgili olarak gayrimüslim aristokrasinin merkezleri Fener ve Hasköy semtleri, Rum Ortodoks Cemaati'nin binaları ve banileri, Fener Patrikhanesi Kütüphanesi, 18. yüzyıl İstanbulu'nda Yahudi matbaacılığı ve 16. yüzyılda üç kuşak saray hekimliği yapan Yahudi Hamon ailesi ve şehrin kozmopolitliği, Türkçe, Rumca ve Ladino lisanları üzerinde incelemeler de bulunmaktadır.

Her biri yeni bilgileri ve İstanbul'un uzun tarihine önemli katkıları ihtiva eden bu yazılar kitapta konu bütünlüklerine göre sıralanmıştır. Ufak tashihlerin dışında yazarlardan gelen metinler herhangi bir müdahaleye tabi tutulmaksızın kitapta yerlerini almışlardır. İstanbul'un Osmanlı dönemi tarihine yeni katkılar sunacağını düşündüğümüz bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi'nden Kemal Beydilli, Mehmet Yılmaz, Cengiz Yolcu, Özlem Çaykent, Mehmet Şakir Yılmaz, Ertuğrul Ökten, Alphan Akgül, Davut Erkan, Abdullah Güllüoğlu ve Sinan Kaya'nın yanı sıra, sempozyumun gerçekleşmesinde cömert katkılarını esirgemeyen İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yetkililerine teşekkür ederiz.